

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΘΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΓΕΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΕΝΗΛΙΚΩΝ
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΔΙΑΡΚΟΥΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΕΝΗΛΙΚΩΝ

ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΕΝΗΛΙΚΩΝ
6. Εκπαίδευση Ενηλίκων σε Γερμανία και Αυστρία

Αθήνα, 2006

Επιστημονική Ευθύνη - Συγγραφή

Αναστάσιος Κοντάκος, Χρήστος Γκόβαρης

Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό παράχθηκε στο πλαίσιο του Έργου «Κέντρα Εκπαίδευσης Ενηλίκων II», το οποίο εντάσσεται στο **Ε.Π.Ε.Α.Ε.Κ. II** του **ΥΠ.Ε.Π.Θ.**, Μέτρο 1.1. Ενέργεια 1.1.2.Β. και συγχρηματοδοτείται κατά 75% από την **Ευρωπαϊκή Ένωση (Ε.Κ.Τ)** και κατά 25% από το **Ελληνικό Δημόσιο**.

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΘΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΕΠΕΑΕΚ

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ
ΣΥΓΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Η ΠΑΙΔΕΙΑ ΣΤΗΝ ΚΟΡΥΦΗ
Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
Εκπαίδευσης και Αρχικής
Επαγγελματικής Κατάρτισης

Η ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΕΝΗΛΙΚΩΝ ΤΟ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΤΗΣ ΓΕΡΜΑΝΙΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΑΥΣΤΡΙΑΣ

Σκοπός του κεφαλαίου αυτού είναι να παρουσιάσει τις σημερινές τάσεις, τον τρόπο οργάνωσης και διεξαγωγής της εκπαίδευσης ενηλίκων στη Γερμανία και στην Αυστρία, να καταγράψει τις μορφές και τα περιεχόμενα εκπαίδευσης, στις παραπάνω χώρες. **Σκοπός**

Έτσι θα μπορεί ο μελετητής να κατανοήσει τις ισχύουσες τάσεις στις παραπάνω ευρωπαϊκές χώρες και να συγκρίνει τις εξελίξεις σε σχέση με την Ελλάδα.

Όταν θα έχετε μελετήσει την ενότητα αυτή σε συνδυασμό με τη μελέτη του κεφαλαίου, Εκπαίδευση ενηλίκων στην Ελλάδα, θα μπορείτε να:

- Αναφέρετε τα βασικά στοιχεία της Εκπαίδευσης Ενηλίκων στη Γερμανία και Αυστρία.
- Γνωρίσετε την οργανωτική δομή της Εκπαίδευσης Ενηλίκων των χωρών αυτών .
- Προτείνετε τρόπους αντιμετώπισης πρόληψης παρόμοιων επιμορφωτικών προβλημάτων.
- Αξιολογείτε τα αποτελέσματα αλλαγών στον εκπαιδευτικό τομέα.
- Ανιχνεύετε τις τάσεις στο χώρο της εκπαίδευσης των αναφερομένων Ευρωπαϊκών χωρών.
- Συγκρίνετε τα συστήματα Εκπαίδευσης Ενηλίκων στη Γερμανία και Αυστρία.
- Καταγράψετε τις εξελίξεις στο χώρο της εκπαίδευσης στη Γερμανία και Αυστρία.

**Προσδοκώμενα
αποτελέσματα**

- Εκπαίδευση Ενηλίκων
- Δια βίου εκπαίδευση
- Λαϊκά πανεπιστήμια
- Εκπαίδευση, επιμορφωτικά προγράμματα
- Φορείς Εκπαίδευσης
- Κατανομή μεγεθών
- Τομείς προγραμμάτων
- Μετεκπαίδευση

**Έννοιες
Κλειδιά**

Η Εκπαίδευση Ενηλίκων στη Γερμανία

Το Γερμανικό Ινστιτούτο για Εκπαίδευση Ενηλίκων, (DIE, Deutsches Institut fuer Erwachsenenbildung) είναι ένα ανεξάρτητο επιστημονικό Ινστιτούτο για το γενικότερο τομέα εκπαίδευσης και μετεκπαίδευσης στη χώρα. Διαμεσολαβεί ανάμεσα στην επιστήμη και στην πράξη της Εκπαίδευσης Ενηλίκων και προετοιμάζει τις βάσεις για πρακτικά κατευθυνόμενη έρευνα.

Απευθύνεται σε ερευνητές, σχεδιαστές, δασκάλους, επιστήμονες, στην πράξη και στην πολιτική του τομέα της εκπαίδευσης και μετεκπαίδευσης των ενηλίκων.

Από το 2003 οι εργασίες του Ινστιτούτου στον τομέα της εκπαίδευσης είναι οργανωμένες σε πέντε (5) προγράμματα, τα οποία πλαισιώνουν τις περιοχές:

- Περιοχή «Διδάσκω και μαθαίνω στην εκπαίδευση»
Με τα προγράμματα:
  1. Μάθηση Ενηλίκων
  2. Διδασκαλία στην Εκπαίδευση
- Περιοχή «Σύστημα και οργάνωση της Εκπαίδευσης»
Με τα προγράμματα:
  1. Αλλαγή της οργάνωσης της Εκπαίδευσης
  2. Αλλαγή της δομής της Εκπαίδευσης

**Προσφορές
Προγράμματα**

Το πρόγραμμα «Ευρωπαϊκό Κολλέγιο εκπαίδευσης» ασχολείται με την ίδρυση ευρωπαϊκού μεταπτυχιακού διπλώματος. Στα πανεπιστήμια της χώρας δημιουργήθηκαν τμήματα σπουδών με κατεύθυνση την Εκπαίδευση Ενηλίκων

τίτλους: Zertifikat, Δίπλωμα, Μεταπτυχιακό (Master).

Άλλες υπηρεσιακές προσφορές οι οποίες ανήκουν σε περισσότερα του ενός από τα παραπάνω προγράμματα, βρίσκονται συγκεντρωμένες στο τμήμα «κέντρο πληροφοριών εκπαίδευσης».

Πέρα από προσφορές προγραμμάτων, προσφέρει για την πράξη και τις επιστήμες:

- Παρουσιάσεις
- Συμβουλευτική για την οργάνωση
- Επιμορφωτικά σεμινάρια
- Projects και έρευνες και με τα αποτελέσματα δημιουργεί νέα προγράμματα με βάση τις ανάγκες της αγοράς
- Βραβεία, π.χ. κάθε 2 χρόνια για προσφορά στην Εκπαίδευση Ενηλίκων
- Δημοσιεύσεις, Περιοδικά για επίκαιρα θέματα της Εκπαίδευσης
- Βιβλιοθήκη με 65.000 βιβλία και 300 περιοδικά για το θέμα εκπαίδευσης
- Στατιστικές

**Προσφορές για
Επιστήμη και
Πράξη**

Το Ινστιτούτο συνεργάζεται σε διάφορα ερευνητικά προγράμματα και πολυάριθμες συνδιασκέψεις, με Πανεπιστήμια, Ιδρύματα, Σωματεία και Ενώσεις της πράξης. Επίσης έχει συνάψει σχέσεις συνεργασίας με διεθνή Πανεπιστήμια, εξωπανεπιστημιακά ιδρύματα και οργανισμούς της πράξης της Εκπαίδευσης. Έχει επίσης αξιολογηθεί το 1997 από εξωτερική επιστημονική και τα αποτελέσματα δόθηκαν στο συμβούλιο επιστημόνων του ιδρύματος για περεταίρω ενέργειες.

Συνεργασία

Στατιστικές πληροφορίες μπορούν να βοηθήσουν να υπολογίσουμε την οικονομικοποίηση του τομέα της Εκπαίδευσης. Η σημαντική μείωση των δημοσίων επιχορηγήσεων τα τελευταία χρόνια, υποστηρίζουν πολλοί ότι, μπορεί να οδηγήσει σε μείωση της ποιότητας των επιμορφωτικών προγραμμάτων. Σύμφωνα με τα παρακάτω στατιστικά δεδομένα μπορούμε να δώσουμε διαφορετικές ερμηνείες.

**Στατιστικές
Πληροφορίες**

Κατ' αρχάς τα τελευταία 16 χρόνια τα Λαϊκά Πανεπιστήμια (Volkshochschulen), στα οποία επιμορφώνεται και το μεγαλύτερο ποσοστό

των ενηλίκων, παρουσιάζουν μια σταθερή αύξηση των οικονομικών πόρων. **Τάσεις**

Επιμορφωτικά προγράμματα σε περιορισμένη κλίμακα παρέχουν ακόμη εκκλησιαστικές οργανώσεις και τα κρατικά γραφεία εργασίας στους ανέργους.

Μέχρι αρχές του 90 οι δημόσιες οικονομικές παροχές σημείωναν ανοδική τάση. Μετά όμως και μέχρι το 2003 έχουμε μεν μείωση των δημοσίων παροχών, παρατηρείται όμως σταθερότητα στα οικονομικά με την αύξηση των εσωτερικών εσόδων (αμοιβές από τους συμμετέχοντες στα προγράμματα 38,9% των εσόδων το 2004) και από συνεισφορές τρίτων. Η μεγαλύτερη αύξηση προσφορών σημειώθηκε σε τμήματα για βασικές σπουδές, σχολικά απολυτήρια (σχολεία δεύτερης ευκαιρίας). Δραστική μείωση πάνω από 20% παρουσιάστηκε στον τομέα εργασία- επάγγελμα τα τελευταία 5 χρόνια. Αύξηση παρατηρήθηκε αρχικά στους τομείς Πολιτική-Κοινωνία- Περιβάλλον, μετά όμως το 2002 παρουσίασαν και οι τομείς αυτοί σχετική μείωση.

Μερικός

Απολογισμός

Δεν έχουμε λοιπόν μια μείωση των εσόδων αλλά μια μετατόπιση των πηγών εσόδων. Αυτό οφείλεται και στο ότι κάθε Ομοσπονδιακό Κρατίδιο της Γερμανίας έχει το δικαίωμα και χρησιμοποιεί διαφορετικές πρακτικές οικονομικής στήριξης των επιμορφωτικών προγραμμάτων, τα περισσότερα των οποίων προσφέρονται μέσω των Λαϊκών Πανεπιστημίων (Volkshochschulen). Επίσης οι κοινότητες (Δήμοι) επιχορηγούν με διαφορετικό τρόπο και ποσό τα εκάστοτε προσφερόμενα τμήματα εκπαίδευσης. Διαφοροποίηση παρατηρείται και από τα Ιδρύματα ως προς την αξιοποίηση των πόρων.

Επιχορηγήσεις

Αν και πώς οι διαφορετικοί τρόποι επιχορήγησης επιδρούν στις δομές των συμμετεχόντων στα προγράμματα; Αυτό είναι ένα ερώτημα το οποίο θα χρειαζόταν επειγόντως διερεύνηση.

Σταθερά διατηρούνται λοιπόν τα οικονομικά παρόλο που παρατηρείται εσωτερική μετατόπιση των εσόδων, καθώς και σταθερός ο αριθμός των τμημάτων με εσωτερικές μετατοπίσεις στη δυναμικές των τμημάτων.

Στον τομέα της εργασίας και της επαγγελματικής εκπαίδευσης ή επιμόρφωσης τα δημόσια ιδρύματα δεν μπόρεσαν να ελαχιστοποιήσουν τις δομικές συνέπειες των οικονομικών κοινωνικών συμβολαίων όπως π.χ. του Hartz. Έτσι τα επιμορφωτικά Ινστιτούτα κινδυνεύουν να περιορίσουν στο ελάχιστο, αν όχι να παραιτηθούν από τον κεντρικό τομέα της κοινωνικής

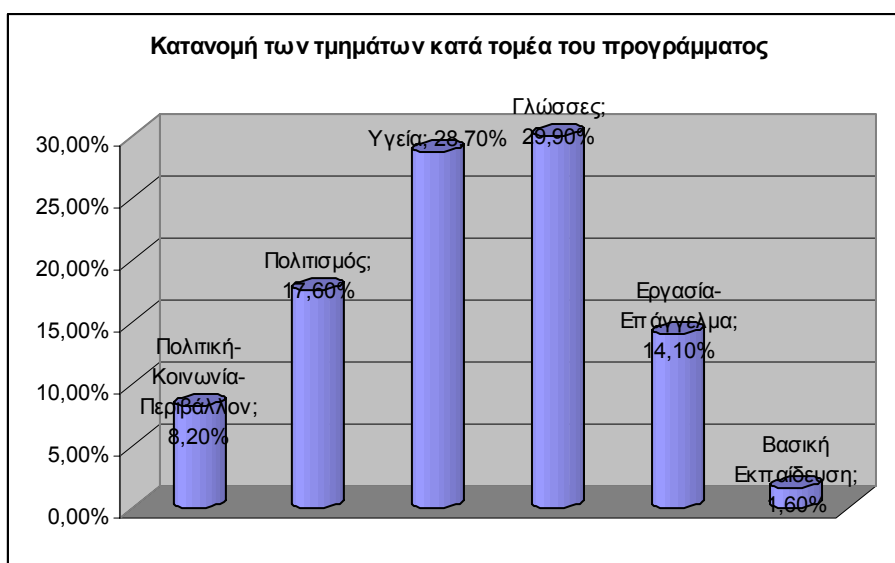
Εργασία

Επάγγελμα

υπευθυνότητας, την προώθηση της ικανότητας εργασίας και απασχόλησης των πολιτών.

Στη Γερμανία υπάρχουν 984 Λαϊκά Πανεπιστήμια εκ των οποίων τα δύο τρίτα λειτουργούν με έξοδα κρατικών, δημοτικών ή κοινοτικών αρχών. Λαϊκά πανεπιστήμια ως Ανώνυμες Εταιρίες ή με άλλους χορηγούς δεν είναι πλέον μοναδικές περιπτώσεις. Από το 1991 ενσωματώθηκαν τα στατιστικά δεδομένα των νέων κρατιδίων (της πρώην Ανατολικής Γερμανίας). Η εξέλιξη από το 1962 δείχνει ότι μετά την μείωση του αριθμού τμημάτων το 1982 και την αύξηση το 1983, το 2004 φτάνει ο αριθμός των τμημάτων το υψηλότερο σημείο του 2001. Το 2004 σημειώθηκε μεν μια ποσοστιαία αύξηση της κλίμακας του 0,2 % στα τμήματα δηλαδή 560.000, αλλά στις ώρες διδασκαλίας 14,6 εκατομμύρια ώρες, σημειώθηκε μια μείωση 2,9 % (υψηλότερο ποσοστό το 2002 με 15,3 εκ. ώρες).

Εξέλιξη

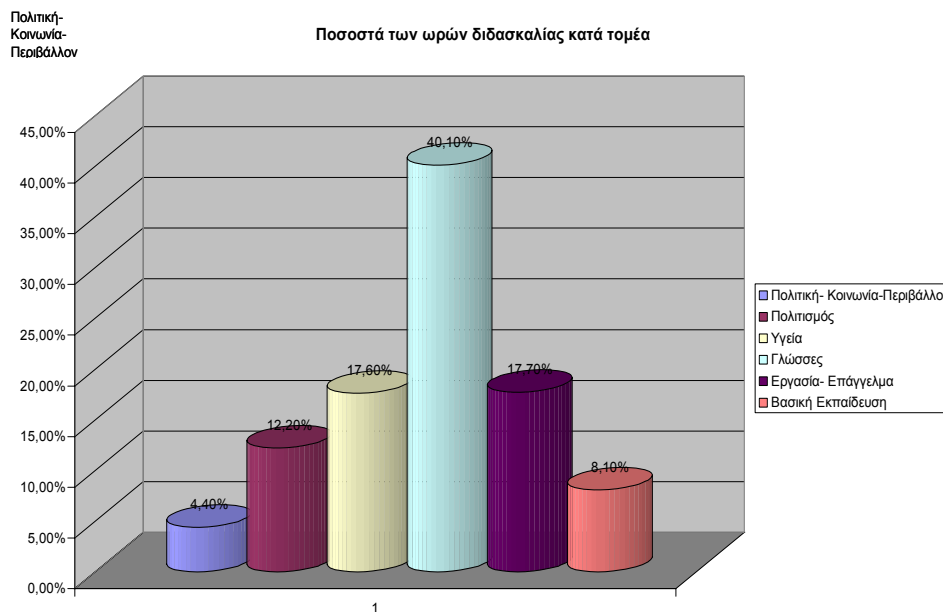

Κατανομή τμημάτων

Η κατανομή των μεγεθών είναι διαφορετική κατά κρατίδιο. Αύξηση και στα τρία μεγέθη, αριθμός τμημάτων, ώρες και συμμετέχοντες, σημειώθηκε μόνο στο κρατίδιο του Αμβούργου και στη Σαξονία. Η πιο χαρακτηριστική μείωση σε ώρες διδασκαλίας σημειώθηκε στον τομέα Εργασία-Επάγγελμα με ποσοστό 10%. Η μείωση επεκτείνεται και στον τομέα της πληροφορικής ο

Τάσεις

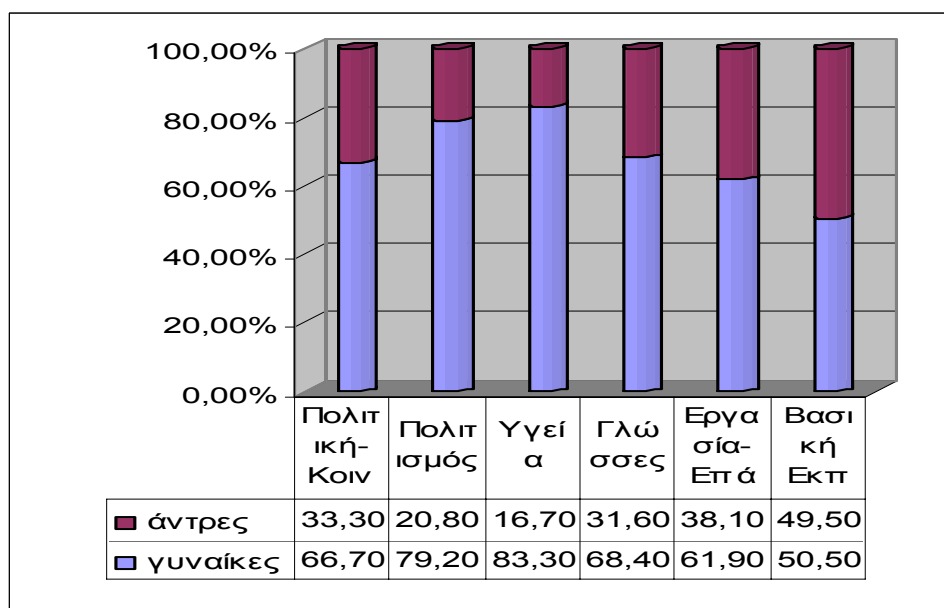
οποίος ανθούσε τις τελευταίες δύο δεκαετίες.

Κατανομή ωρών διδασκαλίας

Ως αποτέλεσμα της γενικότερης συρρίκνωσης, στον τομέα του προσωπικού σημειώθηκε μείωση στις μη μόνιμες θέσεις του παιδαγωγικού πεδίου. Το ποσοστό των γυναικών στον τομέα αυτό είναι 56%. Στον διοικητικό τομέα οι γυναίκες καλύπτουν πάνω από τα τέσσερα πέμπτα των θέσεων. Στον αριθμό των συμμετεχόντων οι γυναίκες κατέχουν το 73,8%.

Προσωπικό

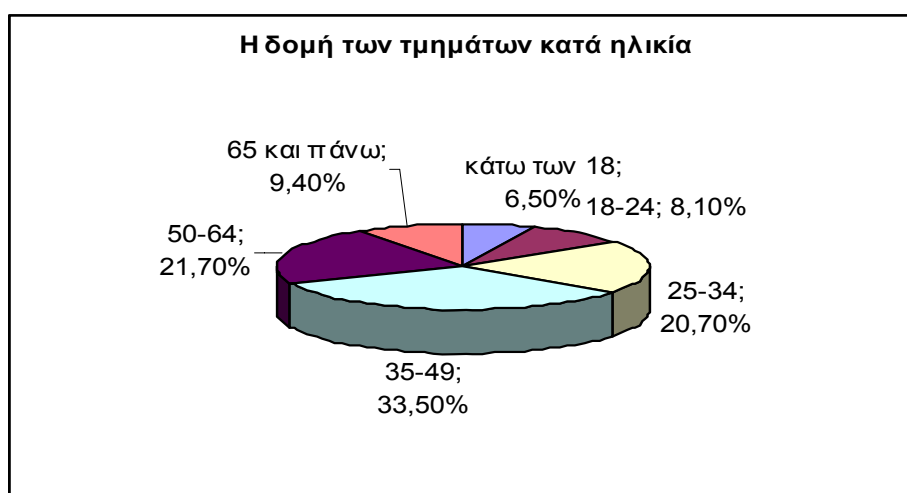

Στο ποσοστό συμμετοχής σε εξετάσεις, τόσο για σχολικούς αλλά και για εξωσχολικούς τίτλους σημειώθηκε μείωση της τάξης του 12%. **Εξετάσεις**

Στις εκπαιδευτικές εκδρομές το 58,3 % των οποίων είναι από τον τομέα Πολιτική- Κοινωνία- Περιβάλλον, σταμάτησε η τάση μείωσης της προηγούμενης χρονιάς, ενώ στα εκπαιδευτικά ταξίδια με 54,3% από τον ίδιο τομέα, συνεχίστηκε η μείωση. Τέλος στις εκθέσεις, συνήθως από τον τομέα των Τεχνών και της Διακόσμησης καταγράφονται ποσοστά 70%, και ακολουθούν Πολιτική Κοινωνία, Περιβάλλον 23,4%. Οι επισκέπτες μπορούν μόνο στο περίπου να υπολογισθούν. Ο αριθμός των εκθέσεων σημείωσε μείωση κατά 13,8%, και ο αριθμός επισκεπτών μειώθηκε κατά 11,3%. **Εκπαιδευτικές εκδρομές, ταξίδια**
Εκθέσεις

Οι συμμετέχοντες με βάση την ηλικία:

Συμμετοχή κατά ηλικία

Όσον αφορά στη διάρκεια και στον τύπο των προγραμμάτων, μειώθηκαν τόσο τα ημερήσια, όσο και τα Σαββατοκύριακα και τα Εβδομαδιαία κατά 17,1% μετά από μια σχετική άνοδο των τελευταίων χρόνων. Τα πιο σταθερά ποσοστά στις ομάδες συμμετεχόντων καταγράφουν οι γυναίκες, οι αλλοδαποί, και οι ηλικιωμένοι. Τα τμήματα τα οποία αναφέρονται βασικά σε αλλοδαπούς είναι τμήματα εκμάθησης της Γερμανικής Γλώσσας. Αλλοδαποί όμως επισκέπτονται πέραν των τμημάτων αυτών και τμήματα διαφορετικών εκπαιδευτικών και επιμορφωτικών τομέων. **Αλλοδαποί**

Γενικά οι αριθμοί του 2004 δείχνουν μια νέα τροπή στο χώρο της εκπαίδευσης ενηλίκων. Αυτό που φάνηκε το 2003, συνεχίστηκε και παίρνει τη μορφή μιας τάσης. Η για 40 περίπου χρόνια ανοδική πορεία στον τομέα αυτό έχει σταματήσει. Οι παραπάνω μειώσεις των ποσοστών χαρακτηρίζουν τη νέα πρόκληση.

Η κάθε κοινότητα έχει και Λαϊκό Πανεπιστήμιο, τα τμήματα και οι προσφορές του οποίου είναι ανάλογα του πληθυσμού της. Τα Λαϊκά Πανεπιστήμια δημοσιεύουν το πρόγραμμά τους εκδίδοντας το συνήθως σε περιοδικό ή εφημερίδα. Το πρόγραμμα εκδίδεται για ένα εξάμηνο. Τα εξάμηνα είναι συνήθως όπως και στα Πανεπιστήμια. Οι προσφορές των τμημάτων είναι κατά τομείς ταξινομημένες. Γίνεται μια σύντομη περιγραφή του αντικείμενου και των στόχων του τμήματος και μετά αναγράφονται: Υπεύθυνος του τμήματος, χρόνος και τόπος διεξαγωγής των μαθημάτων, έξοδα συμμετοχής, υλικά ή μέσα που θα χρησιμοποιηθούν, προϋποθέσεις π.χ. γνώσεις του αντικείμενου, καθώς και δυνατότητα συνέχισης σε ανώτερο επίπεδο. Ενδεικτικές τιμές για το κόστος μιας διδακτικής ώρας των τμημάτων στα Λαϊκά Πανεπιστήμια:

<i>Συμμετέχοντες</i>	<i>Κόστος</i>	<i>25% Μείωση</i>	<i>50% Μείωση</i>
12 και πάνω	1,60€	1,20€	0,80€
8-11	2,10€	1,58€	1,05€
6,7	3,10€	3,10€	3,10€

Γενική τάση

Οργάνωση

Πρόγραμμα

**Πληροφορίες
προγράμματος**

**Ενδεικτικές
τιμές**

Η Εκπαίδευση Ενηλίκων στην Αυστρία

Η Εκπαίδευση Ενηλίκων στην Αυστρία αναπτύσσεται συνέχεια στα πλαίσια των κοινωνικών εξελίξεων και με βάση τις προτεραιότητες της Ευρωπαϊκής Ένωσης στον πολιτικό και εκπαιδευτικό τομέα και έτσι διαφοροποιούνται και οι προσφορές καθώς και οι χορηγοί των εκπαιδευτικών και επιμορφωτικών προγραμμάτων.

Γενικά

Το Ομοσπονδιακό Ινστιτούτο για την Εκπαίδευση Ενηλίκων (BIfEB Bundesinstitut fuer Erwachsenenbildung), είναι μια υπηρεσία του Υπουργείου για Εκπαίδευση, Επιστήμες και Πολιτισμό. Έχει σκοπό να προωθή την εκπαίδευση και μετεκπαίδευση εκπαιδευτών ενηλίκων, με παρουσιάσεις τμημάτων, σεμιναρίων, ημερίδων, κύκλων μαθημάτων και την προετοιμασία μιας λειτουργικής υποδομής. Βασική κατευθυντήρια αρχή, είναι η αρχή της «δια βίου μάθησης» (η οποία είναι μια βασική αξίωση της Ευρωπαϊκής Ένωσης, των κυβερνητικών προγραμμάτων, των επιμορφωτικών και αναπτυξιακών σχεδίων).

Σκοπός

Βασική αρχή

Ο χώρος δράσης του Ινστιτούτου εξαπλώνεται στην εκπαίδευση και επιμόρφωση ατόμων και ομάδων που ασχολούνται με το σχεδιασμό, την οργάνωση και διεξαγωγή σεμιναρίων, τμημάτων, ημερίδων και κύκλων μαθημάτων. Ιδιαίτερο βάρος δίνεται στην ανάπτυξη συστηματικής εκπαίδευσης και μετεκπαίδευσης των εκπαιδευτών ενηλίκων στην Αυστρία- ειδικά στο πνεύμα των ευρωπαϊκών προοπτικών- μέσω επιστημονικής καθοδήγησης και συνεργασίας των αυστριακών με διεθνείς φορείς εκπαίδευσης, μετεκπαίδευσης και με ινστιτούτα ερευνών για την Εκπαίδευση Ενηλίκων.. Αναπτύσσει και δοκιμάζει ειδικά εκπαιδευτικά προγράμματα (π.χ. για γυναίκες, για άντρες, για άτομα με ειδικές ανάγκες, ηλικιωμένους, μειονότητες κ.α.). Σε σχέση με τα παραπάνω παρέχουν παιδαγωγική ενημέρωση και συμβουλευτική στους εκπαιδευτές και εκπαιδευομένους και διευκολύνουν την είσοδο στην άριστα ενημερωμένη με βιβλία και περιοδικά του αντικειμένου βιβλιοθήκη, σύγχρονους χώρους σεμιναρίων και κατάλληλο τεχνικό εξοπλισμό, για μετεκπαίδευση επιμορφωτών, για εκπαιδευτές, για επιστήμες και έρευνα.

Περιοχές δράσης

Όλοι οι διοργανωτές καθώς και οι συμμετέχοντες σε κάποιο πρόγραμμα, καθώς και ενδιαφερόμενοι, παίρνουν ένα πρόγραμμα (το οποίο εκδίδεται το λιγότερο έξι εβδομάδες πριν την έναρξη των μαθημάτων) στο οποίο αναγράφονται οι ημερομηνίες, τα θέματα και οι εκάστοτε διοργανωτές των παρουσιάσεων.

Πρόγραμμα

Σύμφωνα με την απογραφή του 2003, κάθε τέταρτο άτομο ηλικίας 25-65 χρονών δήλωσε, ότι τους τελευταίους 12 μήνες πήρε μέρος σε επαγγελματική ή ιδιωτική εκπαίδευση και επιμόρφωση (Στατιστική Αυστρίας 2004). Με την αύξηση των προγραμμάτων και των συμμετεχόντων, αυξάνεται και η ανάγκη για προσανατολισμό και πληροφόρηση, για το ποια εκπαίδευση, πού και ποιες δυνατότητες παρέχονται, τι είναι το καλύτερο για κάθε συμμετέχοντα ξεχωριστά. Τέτοιες πληροφορίες παρέχονται είτε εξ αποστάσεως από το διαδίκτυο είτε ατομικά στα επιμορφωτικά κέντρα από ειδικευμένο προσωπικό. Εκδίδεται επίσης ένα περιοδικό με τίτλο: «Εκπαίδευση Ενηλίκων στην Αυστρία».

Στατιστικά

Ενημέρωση

Πληροφορίες

Τα έξοδα τα οποία είναι απαραίτητα για τις προσφορές αυτές στην Εκπαίδευση Ενηλίκων, καλύπτονται με εισφορές από την Ευρωπαϊκή Ένωση, την Αυστριακή κυβέρνηση, τα κρατίδια και τις κοινότητες, αντιπροσώπους των ενδιαφερομένων, θρησκευτικές κοινότητες και επιχειρηματίες και ανάλογα με το σκοπό της εκπαίδευσης συνεισφέρουν οικονομικά και οι συμμετέχοντες. Οι επιμορφούμενοι μπορούν να ζητήσουν οικονομική ενίσχυση για την κάλυψη των διδάκτρων μιας εκπαίδευσης, ανάλογα με το σκοπό του τμήματος. Επίσης μια ομάδα μπορεί να ζητήσει τη δημιουργία ενός τμήματος εκπαίδευσης.

Οικονομικά

Προσωπικό

Στην Αυστρία εργάζονται περίπου 100.000 άτομα στον τομέα της Εκπαίδευσης Ενηλίκων. Πολλοί εργάζονται ως πλήρους, άλλοι ως μερικής απασχόλησης, ή και εθελοντές. Η Εκπαίδευση Ενηλίκων κερδίζει σε σημασία και μαζί με αυτή και η επαγγελματοποίηση αυτού του τόσο ποικίλου επαγγελματικού χώρου.

<i>Δραστηριότητα 1</i> Ποιος είναι ο βασικός φορέας προσφοράς επιμορφωτικών προγραμμάτων στη Γερμανία;	Δραστηριότητες
<i>Δραστηριότητα 2</i> Ποιοι τομείς της Εκπαίδευσης στη Γερμανία παρουσιάζουν τα τελευταία χρόνια σημαντική μείωση;	
<i>Δραστηριότητα 3</i> Σε ποιον τομέα επιμορφωτικών προγραμμάτων η συμμετοχή των γυναικών είναι μεγαλύτερη και με τι ποσοστό;	
<i>Δραστηριότητα 4</i> Ποια είναι η βασική αρχή που διέπει την Εκπαίδευση Ενηλίκων στην Αυστρία;	
<i>Δραστηριότητα 5</i> Ποια κατά τη γνώμη σας είναι τα πλεονεκτήματα της ύπαρξης του Γερμανικού Ινστιτούτου Εκπαίδευσης Ενηλίκων;	

Βιβλιογραφία

- Jahresbericht 2004 . Bonn 2005
- Volkshochschul-Statistik. Klauw Pehl,erhard Reitz. Deutsches Institut fuer Erwachsenenbildung. September 20

Περιοδικά:

Volkshochschul-Programm 2.Semester 2005 Stadt Fulda 05

Ιστοσελίδες:

www.erwachsenenbildung.at

Απαντήσεις δραστηριοτήτων:

1. Τα Λαϊκά Πανεπιστήμια.
2. Ο τομέας Εργασία – Επάγγελμα και ο τομέας της Πληροφορικής.
3. Στον τομέα Υγεία με 83,30 %.
4. Δια βίου μάθηση.